

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

NrulŪ 11. SIBIIŪ, 15 NOVEMBRE 1892. AnulŪ XXIII.

George Sion.

Điarele de dincolo și anunciele de jale ale onorabilei familii ne aducŪ trista novelă, că iubitulŪ nostru poetŪ și literatŪ, vechiulŪ membru alŪ Academiei române, nobilulŪ patriotŪ *Georgiu Sion* a încheiatŪ viețta sa pămენტescă la 1 Octobree a. c. în etate de 71 ani.

AnunciulŪ funebralŪ este celŪ următoriuŪ :

Elisa Sion, Florica și Eug. Voinescu, Marica Sion, Catinca MihailŪ, Maica Agafia Sion și Maria Sion,

Familiile: *Sion, Schina, Mărculescu, Dimitrie Giani, Fănuțta și Iatropulo*, aŪ durerea a Vē face cunoscută încetarea din viețta a prea iubitulŪ lorŪ soțŪ, tată, frate și vērŪ :

George Sion,

membru alŪ Academiei Române,

încetatŪ din viețta la 1 Octobree, în vērstă de 71 ani.

Ceremonia funebră va avea locŪ Vineri 2 Octobree, la 3 ore p. a., în biserica Sf. George-nou, de unde cortegiulŪ va porni la CimitirulŪ ȘerbanŪ-Vodă (Bellu). —

George Sion se trage dintr'o familiă boerescă din Moldova, comuna Hărșova, județulŪ Vaslui; după tradiționea familiară strămoșulŪ seu a fostŪ unŪ hanŪ tătareșcu, anume Demir

Gherei, carele sub domnia lui *Stefanû celû Mare* a priimit botezulû și prin căsătoriaă cu o nepôtă a aceluia s'a legat de elnar cu Domnitoriulû Moldovei.

Datû mai ântâiû, după obiceiulû timpului, la parte grecească, tinerulû Georgiû Sionû în curëndû se puse cu totû deadinsulû pe studiulû limbei și literaturêi române. Însă după una greutate veni alta: loculû limbei grecesci îlû cuprinsese acum în mare parte cea francesă, și trebuia încă unû avëntû puternicû, până când în țera sa, în casa sa limba română se pôtă ocupa loculû de onóre, ce i se cuvine totdeuna și în tôte împregiurările. Nu puținû contribuî la acestû avëntû și tinerulû *Georgiu Sion*, manifestândû în chorulû junimeî însuflețite prin cuvëntû și faptă simțemintele inimei sale, că pe lângă tótă stima, ce datorimû limbilorû culte și universale,

„Ce-î străinû nu se lipese

„De sufletulû meu:

„Vorbiți scrieți romanesce

„Pentru Dumnețeu!“

La mișcările liberale din 1848 participă și tinerulû poetû și literatû; de aceea fû esilatû. Trecëndû în Transilvania, participă la adunarea națională din *Blajû*, apoi trecû în *Bucovina*, unde împreună cu toți Româniî de bine află priimire la onorabila familiă *Hurmuzachi*, totdeuna și pretutindenî însuflețitû de cea mai curată iubire cătră țera sa, cătră poporulû seu.

Reîntornândû în patriă, elû ocupă sub ministeriulû *George Cuza* postulû de șefû de birou la Iași, purtândû oficiulû acesta modestû cu pricepere și probitate de caracterû.

Îndată ce societatea literară deveni societate academică, anulû 1868, Sion se făcû membru alû aceleia; în discursulû seu de recepțiune, conformû aplicărei sale firesci, descrie vieța fabulistului Alexandru Donici, căruia în curëndû se făcû și următorii, cultivândû până în anii din urmă ai vieței sale acestû terenû alû poesiei. Una din ultimele scrieri ale lui

aă fostă „101 fabule“, publicate în ediție poporală chiară în cursulă anuluiă curentă.

Trecendă din Moldova în Muntenia, Sion a publicată în Bucuresci „Revista Carpaților“, pusă în serviciulă politică și culturală ală țerei. Încătă a conlucrată elă alătorea cu contimpuranii seă la desceptarea spirituluiă națională, la unirea principateloră, la alegerea lui Alexandru Ioană I., la aducerea unuiă principe străină, la consolidarea internă a țerei, la nutrirea și întărirea simțemântuluiă națională și în fine la proclamarea regatuluiă, aparține istorieiă politice. Dar privindă la activitatea luiă *literară*, cu plăcere constatămă, că tôte aceste progresse și elă a conlucrată a se prepara și a se serbătoră. Acésta Ț aduse stima și iubirea poporuluiă se; ba unele din inspirațiunile luiă poetice, precum: Limba română, Mirele României, Ambulanța și altele aă devenită cânturiă iubite ale poporuluiă română din tôte părțile, încependă chiară dela tinerimeaă scolară.

Scrierileă maiă însemnate ale luiă Georgiu Sionă sântă în ordine chronologică următorele: Mórtea luiă Socrate, de Lamartine, și Ceurile de mulțemire (1847 și 1848), Misantropolă după Molière, Zaira după Voltaire, Întemplările baronuluiă Münchhausen, Din poesiileă mele, Suveniră de călătoriiă în Basarabia, Safiraă pétră prețioasă (1850—1857); Istoriaă generală a Dacieiă, după Dionisiă Fotino (1860), Istoriaă Țereiă Românesciă, după frațiă Tunusli (1863), ambe traduceriă din grecesce, Fabule, Influițaă morală, comediă. La Plevna, dramăă premiată de Academiă.

În timpulă din urmă liraă poetuluiă sunaă maiă rară și numaiă la anumite ocașiuni; dar viuaă luiă participare la ședințele și lucrările Academiieiă, precum și versurileă satirice, cu puține luniă înainte de mórtea saă guvernătoruluiă Bucovineiă Contele Pace, dovediră, că nu e străină de nimică maiă însemnată, ce se petrece în mijloculă poporuluiă nostru. Ba când în anulă espirată ne aretaă nouă celoră maiă străiniă de pe balconulă Academiieiă cupoleleă Bucuresciloră, și făceaă asemenare între Bucuresciă și Iașiă de acum și ceiă din copilăriaă sa, și între

regatulă de astăđi ală României și principatele Moldova și Muntenia de pe atunci, fața lui se lumina ca a unui tineră, și însuflețirea lui pentru mărirea patriei sale lăsă în inimele năstre împresiunile cele măi plăcute.

În fine caracterulă celă modestă, dar firmă, integru și onorabilă ală adormitulă îi asigurară stima tuturoră celoră ce l'ău cunoscută. Între acestia ne numerămă și noi cesti de dincăce, și în specială membrii Asociațiunei transilvane, ale cărei întruniri de repețite ori le a îmbucurată cu prezența sa. Și ceea-ce a cântată în una din poesiile sale despre *Seraculă fericită*, carele đice :

„Pe buza mea minciuna n'a jocată,
Pre nici ună dreptă eu nu amă defăimată,
Nici ună omă n'am fostă înșelătoră,
Și 'n țera mea nu amă fostă trădătoră.
De-și seracă, de sôrte-să mulțemită;
O maica mea, câtă sum de fericită!“

fă-ne iertată, întru pia lui memoriă, a aplica și la dănsulă.

Acum fiindă chieimată și tu, bravă pioneră ală culturei, după cuvântulă biblică la părinți tei, odichnesce în pace; căci ochii tei și ai tuturoră contimpuraniloră tei văđură mântuirea poporului nostru, Academia română va eternisa și numele teu, și următorii vostri ai mergătoriloră înainte voră continua cu devotamentă opera văstră! Z. Boiu.

A P E L E N Ó S T R E.

Disertațiune de Silvestru Moldovană, ținută în ședința I. a „Asociațiunei transilvane“ la 15/27 Augustă a. c. în Sibiiă.

Transilvania seú Ardealulă, iubita năstră țeră, putemă đice că este o carte plină de tablouri, alcătuite de mâna măéstră și neîntrecută a naturei; n'avemă decâtă să întărcemă foile din acéstă mare și minunată carte, ca să ni se înfățișeze unulă după altulă tablourile cele măi frumăse, măi pitoresci, măi romantice, tablouri vii și încântătoare, cari delectăză ochiulă

și spiritul îl transportă în acel stadiu de fericire, ce cuprinde pe om la privirea frumosului, sublimului.

Într'adevăr țera noastră cuprinde în sinul său tot felul de frumuseți admirabile de ale naturii; la tot pasul, de pe vârful fiă-cărui deal se colnic, la fiă-care cotitură de râu, pe dealuri, ca și pe șesuri, pe culmile de munți cele mai înalte ca și prin văile adânci se înfățișează ochiului uimită priveliști, panorame, cari de cari mai frumoase și mai atrăgătoare.

Ici ni se deschide o vale plăcută udată de un riuleț, ce învârtă roțile unei mori, o vale, care prin caracterul său de blândete pare a ne invita la sine, eată un tablou idilic atrăgător. În altă parte un părau de munte viguros se aruncă peste pârțile de stâncă, ce-î stă în cale, și formeză o frumoasă cască, care conturbă tăcerea codrului secular prin murmurul său. Colo vedem stânci uriașe și bizare, cu cotele lor pleșuve și prețipite, cari sânt brezdate de torenții de ploie, și prin a căroră crepătură vulturii falnici își au sălașurile. În altă locă vom sta uimiți pe țermul unui râu, privind cum și-a croit cale printre stânci și cum se aruncă de vale cu furie sălbatică și cu zuzetă asurător, prin care se pare că amenință cu răpire și nimicire stâncile și bolovanii, ce-î stă în cale. Mai departe vom admira de pe vârful cutărui deal șesul, ce se estinde la picioarele noastre, încungiurat de dealuri, ca un amfiteatru uriaș, împoporat cu sate și brezdat de riulețe și pârăie, cari se par a fi cărări argintii prin verdeta predominantă a câmpului.

În altă parte ărăși ne vom opri cu admirare la patele unui puternic colos de munte, cu piscuri falnice și cu cotele-î prăpăstioșe, acoperite cu păduri străvechi și uriașe, prin cari ursul este domn stăpânitor. Dacă apoi urcăm atare pisc, afară de privirea largă, ce ni se deschide până în ceta depărtărei, vom fi adese surprinși, zăbind la patele lui, în fundul vălei, câte un frumos lac de munte se iezăr, cu fața liniștită, în care se reoglindeză bolta azurie a cerului și din apa căruia se adapă ciutele de munte. Apoi se lăsăm neamintite mul-

țimea mare de peșteri, ce se afundă în adâncimile pământului, ghețarele noastre, pasurile, cari ca nisce brezde uriașe despart munte de munte și mijlocesc comunicația între văi și crepăturile de dealuri, pe cari poporul le numesce „chei“, cu pâręți de stânci prăpăstioșe și percurse de obicei de câte un părau, cari ne pun în uimire și ne însuffă respectu prin grandiositatea lor?

Aceste și multe altele asemenea lor sunt elementele, cari, într'un loc aședate în grupare poetică, într'altu loc resfirate și amestecate în disordine caprițioșă, schimbându-se mereu una cu alta, alcătuiesc configurația esternă a pământului patriei noastre și sunt împodobite adese de creațiuni gigantice omenesci, de mine și resturi de turnuri și alte întărituri vechi, cari deși sunt mute, ne șoptesc tainic despre faptele eroice ale străbunilor, fapte cari petrundu inderępt prin seculi și se perd în trecutul legendaru.

Astfelu ni se presintă ochiloru pământulu țerei noastre; dar noi ardeleni, cari privim dîlnic frumșele lui și suntem dedați din copilărie cu ele, stăm liniștiți în fața lor, pe cându streinii sunt încantați și plini de admirațiune pentru atâtea, putem dice, cap d'opere ale naturei, ce le găsim la totu pasulu în Ardealu. Paget dice, că dora nu există țera fără de frumșeti de ale naturei, „dar“, continuă el, „n'am vădu nici când o țera, care se fie în întregulu ei o frumșetă, precum este Ardealulu;“ ear Bălcescu alu nostru în istoria lui Mihaiu Vodă Vitezulu, făcendu un tablou marcantu despre Transilvania, — între altele dice, că ea este „o țera mândră și binecuvântată între toate țerile sémenate de Domnulu pre pământu; ea sémână a fi un marețu și întinsu palatu cap d'operă de arhitectură, unde sunt adunate și aședate cu mândrie toate frumșele naturale, ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei, pe cari cu plăcere ni le aduce aminte“.

Scopulu meu aci nu este a descrie toate aceste rarități și frumșeti, ci ve voi atrage atențiunea numai asupra unora din ele, asupra acelora, cari sunt aședate pe văile și

țermii apelorū nóstre, pentru-ce vĕ cerū îndulgența pe câteva momente.

Țĕra nóstă, ca tóte țĕrile muntóse, este bogată în ape, cu deosebire în ape curgătóre; afară de riurile mai mari, în tóte părțile dămū de unū însemnatū numĕrū de riulețe, pĕraie și isvóre, așa că nu este vale, nu este șesū s'aū strimtóre de munte, care sĕ nu fie udată de vre-unū pĕrăuaș, de vre-o vĕlicică sĕū sĕ nu-și aibă isvorulū. Apele sūntū acele, cari înfrumșĕțĕză cu deosebire pămĕntulū țĕrei nóstre; ele daū vĕilorū și șesurilorū vivacitate, și ele sūntū podóba lorū, făcĕndu-le vii și atrăgătóre. Sĕ cercetămū decĭ pe unele din ele.

Colo la răsăritū, unde munții noștri hotarnici își înalță falnicele lorū piscurī, din ramurile unui și aceluiași munte, isvoresc cele două riuri de frunte ale nóstre: Mureșulū și Oltulū. Acĕstă împregiurare a datū nascere unei frumoșe tradiții despre originea acestorū două riuri. Se spune adecă, că odinióră Murĕșulū și Oltulū aū fostū doi feciori de împĕratū voinicī și sdravenī, ca brađii din acĕști munți. Tatalū lorū, împĕratulū, mergĕndū sĕ se oștĕscă împrotiva dușmanilorū, pe cĕndū ei erau încă în légănū perī fĕră de urmă, ear cĕi doi copii, după-ce crescuseră mari, se hotărĭră a pleca în lume se'lū caute. Mama lorū împĕrătĕsa, după-ce tóte încercările de a-i îndupleca sĕ nu o pĕrăsĕscă, i-aū fostū zadarnice, le-a datū svatulū, sĕ ție totū la olaltă și sĕ nu se despartă nici cĕnd, ca astfelū mai ușorū se póta da pieptū cu greutățile lumei. Feciorii plecară. Dar abia se depărtară din prĕjma curții părintesci, cĕndū eată! Oltulū, mai sprinten de fire, strigă fratelū seu Murĕșū, care mergea mai încĕtū și cum-pĕtatū, sĕ-și grăbĕscă pașii, ear apoi apucă repede printre stĕnci, despărțindu-se astfelū unul de altulū. Și despărțiți aū rĕmasū pĕnă în ziua de ađi, deóre-ce împĕrătĕsa, care privia în urma fiilorū sei de pe vĕrfulū unui munte, vĕđĕndū, că s'aū despărțitū și voindū sĕ-ī oprĕscă în cale, le atinse urmele cu unū bĕțū fermecatū, ce-lū avea dela o babă vrăjitóre.

Dar ce să veți? cei doi feciori de împăratu se schimbară într'o clipită de ochi în două râuri curgătore cu isvoru nesecată, întocmai ca lacrimile mamei doiose după fiii ei perduți. Astfelu ne spune tradiția, că s'aũ născutu aceste două râuri: unul, Oltulũ mai aprig și vehementu, celalaltu, Murășulũ, încâtva mai linũ și mai domolũ.

Murășulũ se îndreptă întâiũ spre nordũ, prin platoulũ Giurgeului, care este unulũ dintre cele mai înalte și frumoșe platouri ale nãstre. În colțulu nord-vesticũ alũ lui, între Șermaș și Toplița, Mureșulũ se îndreptă spre vestũ și străbate prin munți, prin o vale seũ strimțore lungă și îngustă, în părțile interne ale țerei.

Acastă strimțore, pe care, și-a tăiat-o riulũ în luptă continuă de miș și miș de anũ cu stâncile vrășmașe lui, ține până la gura Bistrei, din susũ de Deda, în lungime cam de 50 km. și este în întregulũ ei de o frumșețã admirabilã. Dela Toplițã în josũ valea se strimțezã, așa că în multe locuri numai pentru alvia Mureșului este locũ, ear șoséua, care însoțesce riulũ, seũ a trebuitũ sã fiã tăiatã în stâncã seũ i s'a făcutũ locũ în alviã prin umplãturã mãiestritã. De ambele părți se înalțã cãste de munți prețișe, acoperite cu pãduri de fagi și brađi; cu câtũ străbatemũ mai la vale, cu atãtu peisagiurile devinũ mai interesante. Cu deosebire este frumãsã valea între Ilva și Rãstoșnea.

Cãstele de munte și stâncile de formã deosebitã, așezate și grupate caprițios, dau vãlei unũ aspectũ de totũ romanticũ și variatũ. La totũ pasulũ, la fiã-care cotiturã ni se înfãțișezã priveliscĩ nãue, care de care mai frumãsã. Ici dãm cu ochii de o grupã fantasticã de stânci, mai la vale aflãmũ o stâncã, care stã singuraticã, ca o sentinelã uriașã, apoi érași alta, ce pare în totũ momentulũ a cãdea în apa riului, și pe lângã aceste cãstele munților se înalțã prețișe, și acoperite cu brãdetũ desũ, încãtũ parũ a fi nisce pãreți uriași plini de verdéțã; din când în când privirea ne pãtrunde în cãte-o vale la-

terală, unde zărimă adese ferestraie, ce sîntă mánate cu re-
peđiciune de sêlbaticile riulețe de munte.

Pe la pólele acestorú stânci apoi curge Mureșulă la vale,
cu murmurú causatú de resfrángerea valurilorú sale de stânci
și de bolovanii de trachit, ce'i alcătuescú alvia. Elú forméză
în unire cu romantica sa împregiurime unú ce întregú, unú
tablou încântătorú alú naturei, așa că acéstă strimtórea a Mure-
șului în privința frumsetilorú pitoresci este una dintre cele
dântáiú regiunii alpine ale țerei nóstre.

În strimtórea acésta se încarcă cu șindile, scândurii și lemne
mií și mií de plute, cari plutescú pe Murేశú în josú până la
Zamú și mai departe. De pe aici se espedéză pe anú cam
la 16,000 de plute, pe cari se transpórtă în Ungaria la vre-o
2 milióne de scândurii, 3 milióne de șindile și mai multe mií de
bucăți de lemne pentru edificii. Plutăritulú la noi mai estinsú și
mai înfloritorú este pe Mureșú. Emporiulú plutăritului și alú
negoțului de lemne este Toplița, așezată la capétulú din susú alú
strimtórei. Lemnele se taie în pădurile estinse, ce se află spre
nordú, pe munții Pietrosú și Călimanú și se aducú pe párae și
riulețe în vale la ferestraie, cele mai multe la Toplița. De aici
apoi se espedéză pe plute. Vara, când plutaria e în toiulú ei,
se vedú lunecândú pe Mureșú în josú plutele cu miile, ear pe
țermi dealungulú, în depártare mare dela Toplița în josú, se
află mií de ómenii ocupați cu încheierea și încárcarea pluteilor.
Acésta ne ofere o privelisce poetică și contribue óre-cum a
ridica și mai multú frumseța peisagiurilorú romantice, ce ne
încungiură.

Pe la Deda ramurile munților se micescú și se prefacú
în dealurii: de aici în josú în părțile interne ale Ardealului,
valea Murేశului este încuadrată de coline și dealurii acoperite
ici colo cu vii, pădurii și rádiurii. Ea este împoporată cu sate
dese și cu orașe, și pámêntulú îi este fórte roditorú. Liveđile
și arăturile din „vatra Murేశului“, cum đice poporulú, sînt
vestite pentru productivitatea lorú. Dela Deda în josú valea
se lărgesce, și ochiulú se delectéză, privindú în depártare

spre nordü și vestü piscurile de munți, ce mărginescö orizonulü. La Reghinü suntemü cuprinși de regiunea plăcută, ce ni se înfățișeză. Orașulü este așezatü pe cösta unei coline, ce se înalță linü din valea rîului și este încungiuratü spre sudvest și nordost de coline și dealuri, acoperite cu vii, pömëturi și în parte cu păduri, ear la póelele colinei se estinde valea largă a Murëshului, preste care dincolo spre ostü se zărescö în cęta albăstrie munții Gurghiului și spre nordü, pe Murëshü în susü, ramuri de ale muntelui Pietrosü, — unü peisagiu de țeră fórte plăcutü. La Reghinü ca și la Toplița negoțulü de lemne este înfloritorü. Aici se varsă în Murëshü rîulü Gurghiu și din josü de Oșorheiu Miraciulü, ear pe țermulü dreptü se estinde Cămpia. Pe la Vidraseu Mureșulü începe a'și perde caracterulü seu de riu de munte vehementü și răpitorü; cäderea apעי este din ce în ce totü mai mică, și cursulü seu devine linü și mäiestosü. Cămpia se estinde spre vestü, până unde se varsă în elü Arieșulü, frumosulü riü alü munțilorü apusenı. Aici de pe dealurile dela Ciuci ni se deschide o privelisce frumosă asupra văilorü largi și plăcute ale Murëshului și Arieșului, ce se împreună aici.

Maı în josü pe Murëshü se află Uióra, vestită, precum scimü, pentru băile de sare. În acestü locü s'a scozä sare din timpurile cele mai vechi; Romanii încă aü avutü aici mine de sare, ear minele de ađi se cultivă dela finea secolului trecutü. Murëshulü însö totdeauna a amenințatü minele cu inundare. Romanii și le-aü scutitü cu valuri de pämentü marı; ear acum au fostü scutite așa, că Murëshulü aü fostü condus (în 1859) în o nouă alvie (canal) mai departe de ele, și totodată s'a construitü în jurulü sărăriilorü o stolă periferică în lungime de vre-o 700 metri, în care se scurge apa de plöie, de care asemenea suferiaü minele, și de aici se scöte cu ajutoriulü pumpelorü. Înainte de a fi construită la noi calea ferată, sarea dela Uióra se transporta pe Murëshü în Ungaria, pe năi construite anume pentru acestü scopü la Parteș, lângă Alba-Iulia.

Atunci Murేశulă dela Uióra înjosă era navigată cu năi de sare; acum navigațiunea a încetată, și sarea se transportă pe calea ferată.

Dela Uióra în josă spre Aiudă, Murేశulă se îndreaptă spre mēdăđi și își ține direcțiunea acēsta până dinjosă de Vințul inferioră. Pe la Mirăslău valea se lărgesce și de aci în josă ne ofere panorame încântătore. În stângă se estindă dealurile de pe Tērnave, în drēpta se înalță ramurile munțiloră apusenă, ear în fața noastră departe spre sud se vedă colorați albăstriu munții sudici dela graniță. Cōstele dealuriloră sânt acoperite cu păduri și în parte mare cu vii, fiind vieritulă în părțile acestea în stare înfloritore. Din mijloculă șiruriloră de dealuri în drēpta se înalță împunătoră unele piscuri și stânci de forme pitoresci, precum este colțulă Trăscăului, apoi Piatra Cetei, Vērfulă Caprei ș. a., cari sântă cele mai înaintate posturi ale munțiloră apusenă spre lăuntrułă țerei. Asupra loră avemă fōrte frumōsă privire de pe dealurile și colinele, ce mărginescă valea de a stânga începēndă dela Gombaș, de pe înălțimile dela Pagida, Cimbrud, S. Craiu, Căpud ș. a., de unde ni se înfățișeză cele mai frumōse și variă panorame. Din munții apusenă se varsă multe rīulețe în Murేశă, între cari mai mari sânt: Valea-Geoagelului, Valea-Galdei și Ampoiulă, pe văile cărora unde predomină dealurile vărōse dămă de chieși și stânci de forme pitoresci și de regiuni romantice; în stânga se varsă în Murేశă Tērnavele împreunate, și din josă de Alba-Iulia rīulă Sebeșă, ună rīu de munte din munții Sebeșului.

La Alba-Iulia este așezată pe țermulă Murేశului prediulă Partoșă, care acum este o stațiune principală a plutașiloră, ear odiniōră era emporiulă navigațiunei pe Murేశă; aici se construiaă năile pentru transportulă sărei și se descărca în magazine o cantitate de sare, destinată pentru părțile sudice ale Transilvaniei.

Dela Vinț în josă Murేశulă se îndreptă spre sud-vest și vestă; valea lui de aici mai departe este plină de frumșei și de panorame încântătore, cu deosebire de pe la Uroiă și Deva în josă,

unde dealurile îi strîmtează valea și alcătuesc a două strîmtóre seu pasu alu Murășului, prin care riulu străbate din internulu Transilvaniei pe șesulu Ungariei.

Pe țermulu seu stângu se estinde, până la Orăștie, miculu, dar frumosulu șesu Câmpulu pânei, unde ardelenii sub conducerea lui Stefanu Báthori și ajutați de Pavelu Chinesulu au raportatu în 1479 o victorie strălucită asupra Turciloru. Dincolo de Murășu, pe țermulu seu dreptu, se înalță dealuri, ramuri sudice de ale munțiloru apusenii, de pe cari ni se deschidù priveliști frumoșe asupra împregiurimei. Astfelu avemù o frumoșă panoramă de pe vêrfulu Măgurei, lângă Cigmău. Spre sud vedemù estindându-se Câmpulu pânei, mărginitu de munții Orăștiei și ai Sebeșulu; spre sud-vest privirea ne pètrunde în valea romantică a Streiulu, ear pe Murășu în susu zărimù în depărtare vêrfurile zidiriloru din cetatea Alba-Iuliei.

La Uroiù se varsă în Murășu Streiulu. De aci în josu se începe pasulu Murășulu, care din timpurile cele mai vechi a fostu o însemnată cale de comunicație între Ardealu și șesurile Ungariei. În drepta se estindù ramuri de ale munțiloru apusenii și de ai Zarandulu, în stânga dealuri păduróse, în dosulu cărora sè înalță munții Hațegulu. Josu șerpuesce linu și măiestosu Murășulu, prin o vale când mai îngustă cându mai lată, cu sate dese și pline de ruine și reminiscențe istorice vechi, tablourile variază și se schimbă la fiă-care cotitură a vălei; de pe fiă-care vêrfu de dealu ni se presintă 2 peisagiuri variate, unul mai frumosu decâtu celalaltu.

De pe „dealulu Uroiulu“ ni se deschide o privire încântătoare atâtu în valea Murășulu, câtu cu deosebire în valea Streiulu, mărginită de două părți de dealuri păduróse, ear spre sud de frumoșii munți ai Hațegulu, în mijloculu cărora se înalță între alte piscuri puternica piramidă ciuntată a Retezatulu.

Pe dealulu Uroiulu se află și unele resturi străvechi de cetate. Tradiția ne spune, că cetatea acésta, dimpreună cu cea a Deveii și cu scalda dela Călanu, din valea Streiulu,

scobită în stâncă, au fost construite într'o singură ȃi, fii-care de cãte o fatã de uriaș, cari erau sorori, dar deore-ce fata, care a zidit cetatea Uroiului, a luat numele lui Dumnezeu în deșert, preste noapte cetatea ei a fost nimicitã de un vifor, așa cã abia i se cunósce ici-colea urma, pe când celalalte două alcãtuirii, deși ruinate, sustau până în ȃiua de aȃi.

Mergendũ mai în jos, încã din depãrtare zãrimũ dealul Devei, cu împregiurime frumósã, care are încãtva asemenare cu poziȃia și împregiurimile Grazului din Austria. Elũ este încununatũ de frumóse ruine de cetate.

De aici avemũ o privire de totũ frumósã în valea Murășului, pe ea în sus până la dealul Uroiului, spre sud se vedũ în depãrtare piscurile munȃilor Hãtegului și Paringului, ear spre nord vedemũ bãieșile cu Sécãrãmbulũ, așezatũ într'o poziȃie poeticã între stânci, pe vêrful cãrorã se aflã bisericile satului, și mai departe până la colosul de stâncã Vulcanũ.

Între Uroi și Deva, la Banpotocũ, se aflã o cascã de 25 m. înãlȃime, alcãtuitã de unũ pãreu ce vine spre Mureșũ, ear din jos de Deva la Viȃelũ se aflã ruinele unei cetãȃi romane. Lãngã hotarũ este Zamulũ, însemnatũ pentru negoșul mare de lemne, ce se face aci.

Plutașii, cari vinũ de pe la Topliȃa, de obiceiũ aci 'și vënd marfa și apoi se întorcũ acasã. La Zamũ pãrãsesce și Murășulũ țera nóstrã.

Mureșulũ curge dela nordost spre sudvest și astfel desparte Transilvania în două pãrȃi mari, una nordicã și alta sudicã. Elũ este ríul nostru celũ mai mare și aprópe jumetate din ríurile și pãraele nóstre își împreunã valurile lorũ cu ale lui. Cursulũ seu ține până la hotarulũ țerei 70 óre, ear lãțimea e diferitã, la Reghinũ 35, la Uióra 50, pe la Deva 60—70 stãngini; loculũ, unde pãrãsesce hotarulũ Transilvaniei, este celũ mai jos situatũ punctũ alũ nostru, abia 140 m. preste nivoulũ mãrei. Valea Mureșului a fostũ totdeuna cale însemnatã de comunicaȃie. Pe vremea Romanilorũ șoséua, ce venia dela Ulpia-Traianã, trecea Murășulũ pela Uroi

și apoi mergea pe Murășu în susu la Apulum și de acolo mai departe până pe la Deda, unde i se cunoscă încă urmele.

Acum pe valea lui se află începându din Giurgeu șosea, ear dela Reghinu în josu cale ferată. Pe țermii lui, de ambele părți suntu aședate 131 de localități, între cari mai multe orașe.

Murășulă, după-ce ese din Giurgeu, curge totu prin ținuturi locuite de Români; pe țermii lui trăescă miu de Români, cari cultivă în sudorea feței țérinele de pe văile lui, și pentru aceea elu este unu riu iubită alu poporulu nostru, căruia elu îi spune adesea tainele inimei, mestecându-lu cu dragu în cântecele sale, precum :

„Dute doru cu Murășulă,
 „Nu-mi mai rupe sufletulă,
 și
 „Murășu, Murășu, apă lină,
 „Treci-mă 'n țără străină,
 séu
 „De-ai fi Murășu vorbitoru,
 „Precum ești de mergătoru;
 „Eu, Murășu, te-ași întreba
 „N'ai vedutu pe bădița? ș. a.

Terminându astfel cu Murășulă, se cercetămă unele din văile sale laterale și anume se începemă cu Arieșulă.

Arieșulă este celă mai de frunte și mai mare riu ală Munților-Ăpuseni, însemnată din mai multe puncte de vedere. Dintre riuurile năstre mai mari, afară de riuul Sebeșulu, elu e singurulă, care aprópe în întregu cursulu seu este riu de munte, curgându totu printre munți și numai puțină la țără. Pe țermii lui locuescă aprópe numai Români, în părțile de susu țopi și moți, fórté interesanți din punctu de vedere etnografic; în nésipulu alviei sale se află prafu de aură, ear în privința frumseții, a tablourilor romantice, a pozițiunilor pitoresci de pe valea lui, ocupă locu între cele dintăiu în Transilvania.

Arieşul se alcătuesce din două isvóre principale: Rîulūmare și Rîulū micū, cari se împreună din susū de Cāmpeni și în cari se adună apa celoralalte riulețe și păraie de munte din acestū ținutū. Văile acestorū riulețe sūntū dotate dela natură cu regiuni alpine de tōtă frumșeta: ele sūntū strimtorate de păreți uriași de stāncă vārōsă, acoperiți cu brădet; prin multe locuri văile lorū sūntū așa de înguste, încātū abia este locū pentru unū drumū primitivū, pe lângă care curge apa limpede ca cristalulū, cu zuzetū printre bolovani, formāndū ici-colea cascade și bulbóce. Aici este patria țopilorū; pe văile aceste se află satele lorū mari, împrāsciate fiă-care pe câte unū teritorū de 2—3 mile □. Astfelū este între altele Scărișóra, vestită pentru ghețariulū ei, care în țera nōstră este fără păreche; apoi Albaculū și Vidra de josū, locuri cu reminiscențe istorice; mai departe loculū de frunte alū moșilorū: Cāmpeni. Vidra de josū este așezată pe valea Riului-Micū. Aici pe țermulū stāng alū riului se află unū dealū cu melci de mare (amoniți) petrificați.

În fața acestui dealū, pe țermulū dreptū, se înșiră mai multe stānci, printre cari un părau de munte se aruncă din o înălțime de vre-o 20 metri la vale, și împărțindu-și apa printre bolovani stāncei, forméză pe lângă cascada principală mai multe cascade mērunte, oferindu-ne unulū din cele mai pitoresci tablouri.

Din josū de Cāmpeni se varsă în Arieșū valea Abrudului. Valea acēsta este de obiceiū turbure, pentru-că ea și valea Roșiei, unū riulețū lateralū alū ei, mână fōrte multe steam-puri, cari umplu apa de nēsipū. În privința acēsta este interesantă cu deosebire valea Roșiei, pe care începēndū din Roșia la totū pasulū vine șteampū după șteampū, făcēndū unū sgomotū caracteristicū, care are asemēnare cu zurăitulū carelorū cu povară și oferindu-ne o privelisce interesantă.

Dela Cāmpeni în josū mai romantică este valea Arieșului pe la Ofenbaia; pe aici ne tragū atențiunea strimtori și piscuri de stānci interesante. Astfeliu este valea strimtă a Ciórei,

apoi piscurile Bulzului Sarteşului, Colţul lui Lazară, Piatră Caprei cu peşteri mici, şi frumosul piscă Colţul Cioranului, care se înalţă ca o sentinelă uriaşă din vale şi se zăresce din depărtare. În dosul acestui colţ, între satele de munte Mogoşu şi Ponor, se estinde o mlaştină, unde-şi are isvorul valea Ponorului, care în cursul său spre Arieşu ne presintă o raritate interesantă a naturei. Părăul Ponorului formază un cataract de vre-o 34 m. înălţime în două intervale, şi după-ce se împreună cu valea Poienei şi valea Sécă, în cursul său spre Arieşu stându-î în cale un colos de munte stăncos, se vără pe sub el prin v'ro gaură séu peşteră suterană, şi eşind de cealaltă parte a lui, se varsă în Arieşu din jos de Sălciva. Acest fenomen, precum şi împrejurimile stăncose, găurite şi spălăcite din această parte, ne aducă aminte încâtva de ţinutul stăncos al Carstului, cu deosebire, că aici văile şi cele mai multe cõste de munţi sânt acoperite de vegetaţiune bogată, ear valea Ponorului abia are părechie pe riul Pojk în Carniola.

Gaura séu peştera pe sub munte este de vre-o 2 klm. de lungă, la intrarea riuuleţului are înălţime numai cam de un metru, ear la capetului din jos este de 16—18 metri de înaltă. De aici putem intra în lăuntru, dar trebuie să străbatem prin apă, dând de întunecime orbă, de cascade şi bulbóce ameninţătoare. Este greu a străbate prin această peşteră, care are mai multe încovăieturi. şi până acum n'a succésu nimenui. La eşire apa are cădere pieşişă, unde se află lazuri şi mori, cari dau un aspect pitoresc regiunei de munte.

Din sus de Sălciva superioră se varsă în Arieşu „părul de Granate“. El este un păreu perenic, adecă numai în timp ploios are apă, alvia lui însă este interesantă. Ea este alcătuită de schisturi siliciose, cu granate, adesea de mărimea nucilor, așa că laturile ei lucesc la rađele sórelui şi par a fi căptuşite cu argint. Fridwalczyk, un scrietoriu ardelean, a construit în secolul trecut din granate de aici un crucifig mare şi l'a făcut cadou împărătesei Maria Teresia.

La Sălciva (inf. și sup.) valea Arieșului se lărgesce și ne ofere a panoramă frumoasă; spre apus și mătă-đi se grupă în semicercu piscurile și cóstele de munđi, ear spre resăritu se înalță dealungul vălei în josu păređi puternici de stâncă, pleșuvi, găuriđi și brezdađi de torinđi. Acestu părete de stâncă se continuă pe vale în josu până la puternica stâncă a Vidolmului. Acéstă stâncă minunată, privită de josu din valea Arieșului, pare a fi o uriașă cetate, cu laturı pređipișe, ca nesce ziduri verticale; din vârfulu ei avemu o privire răpitoare asupra vălei Arieșului și cu deosebire spre nordu asupra văiloru naturale din apropiere, pe cari le avemu în perspectivă, apoi asupra mai multoru piscuri până la muntele-mare.

Din susu de Burulu se varsă în Arieșu valea Ierei, celu mai mare riu lateralu alu lui; ear mai în josu Arieșulu curgându prin o vale romantică, care la tótă cotitura ne ofere panorame încântătoare, și trecându pe lângă stânci de forme bizare și fantastice, cari se înalță cu vârfulu pleșuv din verdetă pădurei, părăsesce munđii, și după limbagiulu moșiloru „ese la țera“. Acolo, unde elu 'și ia rămasu bunu dela munđi, se împreună cu elu pe partea stângă valea Hășdăđii, care curge prin vestita și cunoscuta Cheia-Turdei. Acéstă despicătură de munte, în lungime de vre-o 15 klm. și pe unele locuri abia de 4—5 m. de lată, atâtu la ambele capete câtu și în interiorulu ei, ne presintă la fie-care cotitură cele mai mărețe privelisci cu păređii ei uriași și dređi, cu deosebitele și bizarele forme de stânci, cu peșterile și crepăturile ei și cu riuletulu, care curge cu sgomotu printre bolovanı; ear decă ne luămü ostenela a ne urca susu pre crésta muntelui, pe marginea prăpăstiiloru, unde după tradițiune se află urmele calulu lui Alexandru-Macedonu împăratu și unde odinióra a fostu unu sântu locașu de călugări, o mănăstire românescă, ne vomü putea delecta privirea în una din cele mai frumoșe panorame. Spre sud și resăritu se estinde Câmpia Turdei, udată de valurile arginđii ale Arieșului, dincolo de ea se vedü șirurile nemărginite de dealuri din interiorulu țerei, și preste ele în

zarea albăstriă a depărtării, munții dela hotarulă sudică și nordostică.

Arieșulă după-ce ese dintre munți, până ce-și împreună valurile sale cu ale Mureșului, udă, formându ună mare semicercă, marginea nordică și resăritenă a Câmpiei-Turdei, numită și Pratulă lui Traiană; alvia lui spre nordă și ostă este însoțită de păreți de stânci văróse-argilóse, rîpi, cari în partea răsăriteană suntu acoperite de vii. De pe înălțimile aceste ni se presentă ună tablou frumosă și atrăgătoră.

La picioarele nóstre șerpuesce rîulă, apoi se estinde șesulă bine cultivată și împoporată cu sate, ale căroră turnură de biserică lucescă din depărtare, spre vestă se vedă în apropiere Cheia-Turdei și munții apusenă, cu forme uriașe, spre sud se estindă șirură de dealură înspre valea Mureșului, ear preste ele, când timpulă e senină, se zărescă munții Făgărașului și Cibinului, perduți în ceta.

Pe Pratulă lui Traiană, se dice, că s'a oștită împăratulă Traiană cu Daciă: pe elă s'aă ținută multe diete ale țerei Transilvaniei, și aici a fostă ucisă mișelesce eroiculă domnă ală Româniloră, Mihaiă Vitézulă, 1601.

Pe Arieșă mai înainte umblaă plute; acum plutăritulă a încetată, și se plutescă pe elă numai cu bucata lemne de focă și de edifică la ferestreulă erarială dela Turda. Pe țermulă seu stângă este construită în munți o șosea bună, care este una dintre cele mai însemnate căi de comunicație a moșiloră spre lăuntrulă țerei; pe șoséua acéta vedemă adese venindă pe valea Arieșului în josă spre țeră caravane întregă de căruțe, încărcate cu donițe și ciubere, seă caă cu donițe și cercură în spinare, și earășă căruțe de moți încărcate cu bucate, mergendă spre casă, pe rîu în susă: tabloură pitorescă, cari daă vioiciune peisagiuriloră frumosé de pe valea rîului nostru. Totă asemenea ni se presentă pe țermă Arieșului și alte tabloură idilice. Ici coela vomă vedea câte ună omă spēlândă cu diligență nésipă pe țermulă rîului; acestia suntu alegătoră de aură. Este sciută lucru adecă, că multe din rîurile nóstre

conțină în nésipulă alviei loră prafă de aură. Cele mai bogate sântă în privința acésta Arieșulă, Valea-Abrudulă, Ampoiulă, Crișurile, Streiulă, Cibirulă, Sebeșulă, părăulă Pianulă etc. Alesulă aurulă din rîurile năstre s'a esercitată din timpurile cele mai vechi; Romaniă încă saă ocupată cu elă. Alvia Arieșulă mai bogată în prafă de aură este între Cămpeni și Sălciva.

Dela valea Arieșulă spre sud și sudost, ramurile și piscurile ostice ale Munțiloră-apuseni, cari se întindă spre valea Mureșulă, sântă compuse în parte esențială, ca și munții de pe valea Arieșulă, din stânci de pétră vărósă (calc), și astfelă părăiele și riulețele, ce străbată prin ei spre Murăș, aă alcătuită prin eroziune în mai multe locuri strimtori și chei de munte interesante. Pe văile loră, împresurate de munți păduroși, dămă de locuri stâncóse cu peșteri și cascade frumoșe, de strimtori pitoresci și de stânci singuratice și de forme curioșe, cari ne atragă atențiunea. Astfelă este Valea Geógelulă (Mogoșulă), care pe cursulă seă superioră are multe partiă stâncóse pitoresci; pe la Remeși se află pe acéstă vale o strimtoră, numită Cheiă; aici părăulă este strimtorată de stânci, de o lungime de 1 km., așa că nu este locă nici pentru o potecă pe șermulă lui. Cheia are părăți înalți, stâncóși, încungiurați de munți cu păduri, printre cari curge spumegândă părăulă. Ea ne ofere ună peisagiu de munte frumosă, care mai surprindătoră este la ună locă, unde stâncile de ambele laturile sântă împreunate susă prin o boltitură, formândă astfelă o pórtă naturală frumoșă.

Asemenea strimtoră se află și pe valea Galdei, din josă de satulă Întregalde, cu părăți prețipiși și îngustă încâtă când apa e mare, drumulă ce trece prin ea, e năpădită de apă, și comunicația se întrepru.

Asemenea strimtori pitoresci se mai află la Galda de susă, și pe părăulă Cetei, care se varsă în valea Galdei. Locuitorii acestoră văi, când năvăliaă asupra loră cete vrăjmașe, închideaă cu iezături artificiale aceste strimtori, ear când se

apropia vrășmașului, apeii adunate astfel îi dedeañ cursu liberu, causandü în modulü acesta o esundare, care inneca séü silia pe agresorii së päräsescä ținutulü. În Cheia Intregaldelorü, la loculü numitü „Móra-turculü“, se spune, că în modulü acesta a fostü innecatä o cétä mare de turci; säpäturile, ce se vedü în päreți de ambe laturile, se đice, că arată loculü unde a fostü iezătura.

Pe valea Ampoiului, pe care se aflä a dóua cale de comunicätiä însemnatä a munților apusenii în internulü țerii, se nalță stânci de forme interesante. Astfelü suntu stâncile dela Trimpoiele, și mai în josü altele pe la Poiana, unde una are o așa de mare asëmênare cu restulü unei cetäți, încätü poporulü a numit-o „Cetatea đinelorü“.

De pe unele piscurii, aflätóre în regiunea acestorü ríulețe și päraie, ni-se deschide privire largä, presentându-ni-se panorame încântätóre. Astfelü de pe laturea sudicä a pisculni „Dealulü Jidovilorü“, din valea Ampoiului, de lângä Zlatna, avemü o privire frumósä asupra muntelui Vulcanü și cu deosebire asupra ținutului bäieșilorü, spre Sécärämbü și Zarandü. Privirea cea mai mărétä și sublimä o avemü de pe vêrfurile muntelui Pétra Cetei, unü munte de formä bizarä, aflätoriü între valea Gioagelului și valea Galdei, a cărui parte sudvesticä se alcätuesce din trei piscurii de formä piramidalä. De pe vêrfurile ei vedemü în apropiere piscurile Piatra Caprei, Pelesulü, Colțulü Träscäului, apoi stâncile de calc în parte pleșuve din munții Träscäului și ai Bedeleului, până pe la Muntele-mare; spre ost și sud ne staü deschise privirei valea latä a Murëshului și a văilorü laterale, cu sate dese și cu orașele Alba-Iulia și Aiudulü, apoi șirurile nesfêrșite de dealuri și văi, mărginite în semicercü de munții hotarnici, începëndü dela munții Hațegului, până la munții Bârsei, apoi Arghita, munții Rodnei și Țibleșulü, o perspectivä mărétä a unei părți însemnate a Transilvaniei.

Asemenea panoramä sublimä ni se ofere și de pe muntele Peleşü.

Privindū de pe acești munți spre ostū, vomū observa, că ramurile vestice ale Arghitei se micescū și se prefacū în șiruri de dealuri și coline, estindēndu-se până în valea Murēșului. Acestū ținutū delurosū și forte roditorū este udatū de douăe rīuri mai mari, anume de Tērnava-mare și mică. Ele, afară de o mică parte aprópe de isvorū, aū cursū linū și peisagiuri dela țeră formate de dealuri și coline, cari deși în multe locuri ne aparū plăcute și atrăgētóre, nu se potū amēsură cu mărețele peisagiuri, ce le aflămū pe văile rīurilor de munte.

Unū tablou pitorescū de țeră din cele mai plăcute ni se înfățișeză pe Tārnava-mare la Sighișóra. Orașulū așezatū în parte pe culmea unei coline cu zidirī, turnuri și alte resturi de întărituri vechi, este încungiuratū de dealuri, acoperite cu păduri, vii și pometuri, printre cari șerpuieste Tērnava, prin o vale bine cultivată, ear spre ostū, în ceața albastriă a depărtărei se zărescū piscurile împunētóre ale Arghitei.

Lăsândū la o parte văile Tērnavelorū și trecēndū pe lângă rīulū Sebeșului și pe lângă alte rīulețe laterale ale Murēșului, sē ne îndreptāmū privirile spre colțulū sudvesticū alū Ardealului, unde Streiulū 'și varsă valurile sale arginții spre Murēșū. Aici se estinde unū ținutū romanticū, dotatū dela natură cu multe bogății și cu cele mai interesante rarități și frumseți naturale. În mijloculū lui se estinde unū șesū sēu o vale, de formă ovală, încungiurată de trei părți de dealuri și munți puternici, prin cari dāmū de piscuri interesante, de peșteri și strimtori de munte, de stānci pitoresci, de pasuri cari străbatū prin ei în țerile vecine, de isvóre, cascade și lacuri de munte cristaline, ear în sinulū pāmēntului de bogății imense de ferū și cărbuni de pétră, și tóte aceste aședate într'o amestecătură poetică caprițiosă, formândū cele mai variī și romantice tablouri.

Unde natura s'a arētatū atâtū de darnică cu podóbele sale, omulū încă 'și are partea sa în alcătuirī mărețe. Pe aici aū saltatū veselū după tradițiune ȕinele lui Arghirū crăișorulū; pe aici aū trăitū grozaviī uriași, dintre cari unulū așa

se povestesc, aruncându unu feru de plugu dupa unu altulu, cu care traia in dusmanie, a retezatu din intemplantare verfulu unui munte, si s'a facutu Retezatulu de adi. Apoi au urmatu luptele intre doi uriasi aievea: intre Traian si Decebalu, personificarea fidelă a doue popore marete; urmele despre alcaturile lor si cu deosebire ale Romanilor le aflamu in abundanta: la Grădiște, la Demsuş, Călanu ş. a., ear din timpul cavalerismulu si alu resboieloru cu Turcu, ni-au ramas ruine de turnuri si de cetati cavaleresci, cum este cetatea Colţulu, si cu deosebire frumoasă cetate a Hunedorei, cu temeliile puse acum suntu 400 de ani de marele barbatu Ioanu Huniade, ai carui urmaşi traiescu pana adi in Zăicană la Porţa de feru si suntu Romani, si asa pana la alcaturile din zilele nostre, baile de feru si cele de carbuni din valea Jiurilor si cu deosebire calea ferată, ce duce din valea Streiulu in valea Jiurilor, facuta cu cea mai mare maiestria dintre tote caile nostre ferate.

Astfelu ni se infatiseza Ţera-Haţegulu.

Ea este udată de a latulu ei de Streiu, care curge spre nord. Pe cursulu superioru alu lu se estinde o regiune cu multe si interesante partii romantice. Astfelu este pe termulu stangu, partia de stanci Piatra Şipotulu, cu stanci faramate ici-colea in bucati, cu grupe de arbori si mici cascade, amestecate tote in disordinea cea mai mare. Mai in josu Streiulu curge prin o vale ingusta, strimtorata de pareti pretipisi de stanca, ear la Petros ese dintre dealuri si spala marginea nordostica a Valei-Haţegulu. De aci in josu elu este insoţitu de calea ferata. In stanga ne ofere o privelisce interesanta Măgura-Banulu, cu stancile sale in forma de vechi-ruine. Terasale, ce hotarescu valea spre sud, ne marginescu vederea, numai pe cate o vale laterala ni se deschide privelisce mai departata, spre grupa Retezatulu. Cu catu insu inaintamu la vale, cu atat cerculu vederii ni se largesce, si pe la Sub-Cetate ni se presinta cea mai incantatoare panorama. Aici se afla statiunea Haţegulu, langa care se inalta dealulu Orlea, pe verfulu caruia se afla unu vechiu

turnă, numită „Turnul lui Vecelă“. De pe Orlea vedemă spre sud estindându-se frumoasa vale a Hațegului, acoperită cu sate, brezdată de riulețe și păraie, ce grăbescă spre Streiū, și încungiurată de o cunună frumoasă de munți. Între acestia munții Hațegului ni se presintă în tótă grandiositatea lor, în mijlocă cu piramida ciuntată a Retezatului. Spre nordă pri-virea ne petrunde în valea largă a Streiului, până spre Murășă.

(Va urma).

DIN CRONICA LUNARĂ.

Necrologă. La 17 Octobree n. a. c. reposă la Saraseu, în sinulă familiei sale, *baronésa Elena vėd. Vasiliu Popă*, după îndelungate și grele suferințe, în etate de 61 ani. La jalea nobilei familiei se asociéză totă Românulă de bine, căci adormita în tótă privința a fostă o femeie de modelă. Asociațiunea transilvană va onora memoria defunctei alătorea cu memoria distinsului ei soță *Vasiliu Baronă de Popă*, carele într'ună șiră de trei periode a fostă zelosulă ei președinte. Fiă-le țerâna ușoră și memoria binecuvântată!

Rectoră ală universității din Bucuresci, în loculă Dluă *Al. Orescu*, care s'a retrasă la pensie, a fostă alesă la 18/30 Octobree a. c. dlă *Titu Maiorescu*.

Pensionată română în Viena. D-na *Sofia Vladă n. Rădulescu* din Lugojă anunță deschiderea ună internată familiară în Viena pentru fetițele române dela etatea de 15 ani în susă, cari voră petrece acolo pentru perfecționarea loră în sciințe și arte. Conversațiunea va fi, după dorința, în limba maternă (română), germană seă francesă.

BIBLIOGRAFIĂ.

Protocolulă adunărei generale a două a *Reuniunei învățătoriloră români greco-orient. din diecesa Aradului*. Editura Reuniunei, tipografia diecesană Arad, 1892.

XVI-a Programă a gimnasiului publică gr. or. română din Bradă pe anulă 1891/2, publicată de *Georgă Părău*, directoră gimnasială prov. Cuprinde: ună tractată despre Mironă Costină, elaborată de prof. Dr. *Pavelă Oprișa*, și sciri scolastice de directorulă gimnasială. Sibiiū, tiparulă tipografiei archidiecesane, 1892.

Povestiri. Alese și întocmite de *Petra-Petrescu*. Brașov, tipogr. A. Murășianu, 1892. Colecțiunea cuprinde 17 povestiri, din cari 11 după distinsul autor rusesc contele *Leo Tolstoi*, dar toate fără deosebire de un cuprins interesant și instructiv, care culminează în idealul etice creștine. Recomandăm plăcuta scriere de 300 pagini atenției familiei române.

Carmen Sylva: Neagoe Basarab și Meșterul Manole, Carmen Sylva și Români, de * (Delavrancea.) București, 1892.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 321/1892.

Procesul verbal

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, din ședința dela 15 Octombrie n. 1892.

Președinte: Dr. Il. Pușcariu vice-preș., Membrii prezenți: Z. Boiu, I. Hannia, I. V. Russu, P. Cosma, I. Papiu, I. G. Popu, Nicanor Frateșu, controlor, Dr. C. Diaconovich, Mateiu Voileanu, Gh. Candrea, cassaru. Nicolau Toganu, bibliotecaru. Dr. A. Francu, secretaru II.

Notaru: Dr. I. Crișianu.

Nr. 106. Vice-președintele Asociațiunii d-lu Dr. Il. Pușcariu, arata, ca președintele Asociațiunii, d-lu G. Barițiu, nesimțindu-se bine în timpul din urmă cu sănătatea, ca afacerile Asociațiunii să nu sufere amănare, l'a invitat să concheme densusul acesta ședința; salutându apoi pe membrii noi ai comitetului, aleși în adunarea generală din urmă, declară ședința deschisă.

— Spre sciință.

Nr. 107. Secretarul prezintă procesele verbale ale adunării generale a XXXI, ținute la 15/27, și 16/28 Augustu a. c. în Sibiu, raportându, ca prin conclusul numitei adunări din ședința a II. pt. prot. 19 s'a alesu comitetul Asociațiunii pe unu nou periodu de 3 ani, și anumitu:

a) Președinte: George Barițiu;

b) Vice-președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu;

c) Membri ordinari: Zacharia Boiu, Ioanu Hania, Iosifu St. Șuluțiu, I. V. Russu, Partenie Cosma, Ioanu Papiu, I. Popu de Galați; Nicanor Frateșiu, Baronu Davidu Ursu, Dr. Cornelu Diaconovich, I. Crețu, Leontinu Simonescu.

d) Membrii suplente: Onoriu Tilea, Mateiș Voileanș, Dr. Ioanș Crișianș, Dr. Amosș Frâncu, Gherasimș Candrea, Nicolaș Toganș,

e) Oficiali: Secretaru I. Zacharia Boiu. Secretaruș II. Dr. Amos Frâncu. Cassaruș: Gherasimș Candrea. Controloruș: Nicanoruș Frateșș. Bibliotecaruș: Nicolaș Toganș. (Ex. Nr. 306/1892).

— Spre sciinșă, cu aceea, că alegerea președinșilor s'a notificatuș locuriloruș mai înalte, conformș prescrișloruș Ș-luș 11 din statute, ear cei aleși au fostuș însciinșăți despre alegerea loruș.

Asupra celorlalte concluse speciale din procesele verbale prezentate, comitetuluș va reveni în cea mai deaprobeș ședinșă a sa.

Nr. 108. În legătură cu cele cuprinse la punctuluș precedentuș, și avênduș în vedere, că anulș budgetaruș alș Asociașionei e anulș solaruș, și că întrêgă gestiunea Asociașionei sê întêmplă după acestuș anș; avênduș în vedere și praxa observată dela introducerea anulș solaruș în afacerile Asociașionei:

— Comitetuluș enunșă: că noiș funcșionariș ai Asociașionei transilvane își voruș începe activitatea totdeauna cu 1 Ianuarie, ce urmêză după adunarea generală, în care au fostuș aleși.

Nr. 109. Reveninșduș asupra raportuluș prezentatuș de delegatulș comitetuluș în afacerile școlare, dlș George Barișiuș, despre activitatea școlei civile de fete a Asociașionei în decursuluș anulș școl. 1891/92, (veđi procesuluș verbaluș alș comitetuluș dela 16 Iuliu a. c. p. prot. 89), în care raportuș d-nuluș G. Barișiuș, mulșemindș pentru încrederea, ce s'a pusș întrênsuluș, sê rógă a i se primiș abđicerea dela funcșionea de delegatuș:

— Comitetuluș recunoscênduș zeluluș și abnegașionea, cu care dlș președinte George Barișiuș a provêduștuș oficiuluș de delegatuș în trecutș, și că acestuș oficiu a fostuș în mânilor cele mai bune, rógă pe dlș George Barișiuș, sê binevoiască a fi și în viitoruș delegatulș comitetuluș în afacerile școlare.

Nr. 110. Direcșionea școlei civile de fete a Asociașionei prin hârtia dto 12 Septemb. a. c. Nr. 18 presentă spre revisiune protocoluș conferinșei corpuluș didacticuș dela 3 Septembre a. c.

Din protocoluluș subșternutuș sê vede:

a) că înscrișerile la școlă s'auș începutuș în 1 Septembre, fiindș la datuluș conferinșei înscrișe 28 eleve, dintre cariș interne 23; 5 eleve interne frecuentêză școlă elementară a reuniunei femeiloruș;

b) că la 3 Septembre s'aș ținutuș esamenuluș de primire, pe basa căruia s'auș primituș douê eleve în clasele școlei civile;

c) că la 5 Septembre n. s'auș începutuș prelegerile regulatuș;

d) că cele dispuse de On. Comitetă cu privire la reactivarea cursului complementar s'au luată spre sciință; corpulă didactică și-a rezervată a reveni asupra acestei afaceri în proxima conferință;

e) că învățătórea pentru lucrulă de mână a fostă însărcinată a face propuneră relative la mijlócele de învățămēntă pentru de-semnă, cari ară fi a sē procura;

f) că deocamdată se susține planulă de óre din trecută, rămânēndă a se statoră definitivă după deschiderea cursului complementară;

g) ordinariă claseloră pentru anulă scolară curgătoră sântă; în classa I. Eugenia Trifă, în classa II. I. Popovică, în classa a III. Elisa Nasta, în classa IV. Dr. V. Bologa. (Ex. Nr. 300/1892).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia cu aprobare spre sciință.

Nr. 111. Direcțiunea școlēi civile prin hărtia dto 12 Sept. a. c. Nr. 19 subșterne spre revisuire protocolulă conferinței corpulă didactică dela 9 Septembrie a. c. Din protocolulă subșternută se vede :

a) că revenindă asupra cursulă complementară, corpulă didactică ia spre sciință reactivarea aceluia și se angagēză la provederea învățămēntulă întrēnsulă; avēndă însē în vedere, că fiindă starea corpulă didactică actuală cea minimală după lege, acesta numai cu greu póte sē provadă în modă corēspunđetoră învățămēntulă și numai în cursurile ordinare, se rógă:

1. ca On. Comitetă, avēndă în vedere prescriesele §-lui 9 litera a) din statutulă de organizare, sē mai institue o putere didactică la școlă nóstră, și intru câtă s'ară putea încă în decursulă acestuă ană; prin acēsta s'ar face posibilă provederea corēspunđetóre a învățămēntulă atătă în cursurile ordinare, câtă și în cursurile complementare dela școlă civilă prin puterile didactice ordinare ale școlēi;

2. ca On. Comitetă, reflectāndă la cele cuprinse în §. 6 al. 1 și 2 din regulamentulă pentru cursulă complementară, sē binevoiască a vota diferiteloră puteri din corpulă didactică, cari s'au angagiată la provederea învățămēntulă din cursulă complementară, câte o remunerațiune óre care pentru servițiile, ce le voră presta până la întregirea corpulă didactică prin o nouă putere; și

3. On. Comitetă se numēscă deocamdată pentru provederea lucrulă de mână în acestă cursă, pe basa §-lui 5 al. 2 și §. 6 al. 1 din regulamentulă numită, o persónă afară de corpulă didactică; căci puterea didactică ordinară este astfelă angagiată în cursurile

ordinare, încâtău îi e cu neputință a prevedea aretatulă obiectă și în cursulă complementară;

b) Obiectele, ce se voră propune în cursulă complementară, sântă pre lângă studiulă Religiunei:

1. Limba română (2 óre pe săptămână);
2. Limba maghiară (1 óră);
3. Limba germană (1 óră);
4. Limba francesă (1 óră);
5. Matematica, maî alesă Comptabilitatea, (1 óră);
6. Istoria cu Geografia (3 óre);
7. Pedagogia de casă (1 óră);
8. Economia de casă (2 óre);
9. Fisica (1 óră);
10. Lucrulă de mână (6 óre);

În legătură se presentă hârtia domnișórei Maria Romană dto Sibiiú 13 Septembre a. c., în care cere, ca la casă de trebuință comitetulă se reflecteze la servițiile dênsei, câtă pentru prevederea lucrulă de mână în cursulă complementară ală șcólei Asociațiunei.

Totă în legătură raportéză direcțiunea șcólei, că avéndă în vedere timpulă înaintată și împrejurarea, că dacă lucrulă de mână în cursulă complementară ară remânea maî îndelungată neprevédută, acésta ară fi în detrimentulă șcólei, direcțiunea în conțelegere cu Dlă președinte ală Asociațiunei, a concređută prevederea numitulă învătăméntă domnișórei Maria Romană, cu reserva, ca On. Comitetă să se pronunțe ulterior în afacere (Exh. Nri. 301 și 302/1892).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia în genere spre sciință.

Ce privesce cererea corpulă didactică, relativă la instituirea unei noue puteri, comitetulă ține afacerea în evidență și o va resolví câtă se va putea maî curéndă.

În ce privesce cererea relativă la remunerarea puteriloră ordinare angageate în cursulă complementară, comitetulă votéză învătătoriloră Dr. V. Bologa și I. Popovicí și învătátórei Eug. Trifiú câte o remunerațiune de 100 fl. pentru anulă scolară curentă.

Ce privesce lucrulă de mână, comitetulă aprobândă pașii întreprinși de direcțiune, numesce pe domnișóra Maria Romană, care are o cualificațiune deplină coréspundétóre pentru lucrulă de mână, de instructoră provisoră pentru anulă scol. curentă 1892/93 pentru acéstă obiectă în cursulă complementară, avisându-í o remunerațiune de 200 fl. Remunerațiunile votate se voră solví din taxele íntrate dela elevele cursulă complementară, și íntru câtă nu s'ară ajunge din alte mijlóce ale Asociațiunei.

Nr. 112. Direcțiunea școlii Asociațiunei, cu provocare la în-sărcinarea primită prin concludulă comitetulă dto 16 Iulie a. c. Nr. 183, propune: ca instruirea elevelor școlii în musica vocală să se concrédă pentru anul școlar curent, Dlu prof. G. Dima, care s'a declarat că va primí asupra-și provederea numitulă obiectă în 4 ore pe săptămână, votându-î pentru ostenelă o remuneratiune de 200 fl.

Direcțiunea scolară raportéză mai departe, că vedëndu înaintarea timpului, pentru ca învțământulă să nu sufere scădere, dēnsa a introdus, după o conțelegere luată cu Dlu președinte ală Asociațiunei, pe Dlu G. Dima în școlă, în așteptarea, că On. Comitetul va aproba ulteriormente acēstă dispozițiune. (Ex. Nr. 294/1892).

— Aprobândū dispozițiunile luate de direcțiune cu privire la provederea musiceî vocale, comitetulă adóptă întocmai propunerile aceleia, numindū de instructorulă ală obiectulă numitū pentru anul școlar 1892/3 pe Dlu profesorul G. Dima și avisându-î pentru servițiile sale, o remuneratiune de 200 fl., carî se vorū solví din cruțările budgetulă școlii pro 1892/3.

Nr. 113. Direcțiunea școlii prin hărtia dto 14 Octobree a. c. Nr. 20 subșterne cu recomandare cererea Dluî Dr. Sofronia Comșa, medicul, pentru unū stipendiul pe sēma fiiceî sale Mărióra, elevă internă la școlă civilă. (Ex. Nr. 318/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, de carî dispune Asociațiunea, cererea de față nu se póte considera.

Nr. 114. Dlu Constantinul Popoviciu, notarul în Sadu, cere unū ajutorul pe sēma fiiceî sale Valeria, elevă adăpostită în internatulă școlii civile. (Ex. Nr. 291/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, cererea de față nu se póte considera.

Nr. 115. Dlu Pompiliu Piso, proprietarul în Sēcărēmbul, cere unū stipendiul pe sēma fiiceî sale Silvia, elevă internă a școlii civile. (Ex. Nr. 281/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, cererea presentă nu se póte considera.

Nr. 116. Direcțiunea școlii Asociațiunei prin hărtia dto 15 Octobree a. c. Nr. 27 subșterne spre revisuire protocolulă din conferința dela 8 Octobree a. c. a corpulă didacticulă.

Din protocolulă subșternutulă se vede:

a) că eleve s'aū înscrisū cu totulul 80, dintre carî 13 la cursulă complementarul; numērulă elevelorū interne e 53, din aceste 6 eleve frecuentéză școlă elementară a Reuniunei femeilorū române din Sibiiul;

b) starea morală a elevilor, precum și sporul în studii sînt deplin mulțumitoare, deși învățămîntul a întîmpinat greutăți din cauza numărului însemnat al elevilor, venite de nou;

c) că la dispozițiunea luată de direcțiune membrul Dr. V. Bologa a elaborat un proiect pentru un nou plan de ore, care se adoptă întru toate și din care se subșterne aici spre orientare un exemplar. (Ex. Nr. 320/1892).

— Cuprinsul protocolului substernut se ia cu aprobare spre știință.

Nr. 117. Domnul Ioan Hațegan, vice-protopop în Dergea, cu provocare la însărcinarea primită din partea acestui comitet: de a face totuș posibilul pentru constituirea nouînființatului despărțemînt XIX (Gârbău) al Asociațiunii transilvane, arată, că pre lângă totă bunăvoința îi este preste puțință a satisface însărcinării primite, și acêsta din lipsa de membri; dnul Hațegan e de părere, ca despărțemîntul acesta să se desființeze, și comunele respective să se alăture la despărțemintele vecine: a Dejului, Selagiului și Clujului. (Ex. Nr. 168/1892).

— Raportul d-lui I. Hațegan se ia cu părere de reu la cunoscință; despărțemîntul proiectat XIX (Gârbău) se declară desființat, și comunele, cari erau sêlî compună, se alătură la despărțemintele Dej, Selagiu și Cluj.

Nr. 118. Direcțiunea institutului de credit și economii „Albina” prin hîrtia dto 13 Iuliu a. c. ne transpune extrasul contului nostru curent încheiat cu 30 Iunie a. c. cu un sold de fl. 2307.07 în favorul Asociațiunii. (Ex. Nr. 175/1892).

— Spre știință; extrasul se transpune cassarului pentru a-lu asemenea cu registrele Asociațiunii și a raporta despre rezultat.

Nr. 119. Constantin Muntenescu, calfă de păpucariu din Miheșul de Cîmpia, cere un ajutor, spre a se putea face măestru și a-și putea începe meseria (Exh. Nr. 188/1892).

— Nedispunîndu Asociațiunea de mijlôce cu asemenea mențiune, cerererea păpucariului Muntenescu nu se pôte considera.

Nr. 120. Paul Coteț, stud. de clasa V gimnasială în Baia-mare, cere un stipendiu. (Exh. Nr. 204/1892).

— Nefindî în vacanță nici unul din stipendiile Asociațiunii, cerererea studentului Paul Coteț nu se pôte considera.

Nr. 121. Gavriil Todica stud. de clasa IV. gimnasială în Bistrița și stipendiat al Asociațiunii, își justifică sporiul făcut în studii în sem. II. al anului scolar 1891/2. (Ex. Nr. 213/1892).

— Spre știință.

Nr. 122. Nicolaŭ Frăţilă, stud. de clasa III la şcôla agromică din Mediaşu, cere unŭ stipendiu, spre a-şi putea continua studiulŭ începutŭ. (Exh. Nr. 256/1892).

— Nedispunëndŭ Asociaţiunea de mijloce cu asemenea meniţiune, cererea stud. Frăţilă nu se póte considera.

Nr. 123. Octavianŭ Măgdaşu, învăţăcelŭ de făuriă în Dejŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 282/1892).

— Petentele se aviséză la eventualele concurse, ce se vorŭ escrie din partea Comitetulŭ la timpulŭ seu.

Nr. 124. Constantinŭ Ciunganŭ din M. Uióră cere unŭ ajutorŭ pe séma fiului seu Calmanŭ, sodalŭ de lăcătărie. (Ex. Nr. 289/1892).

— Nedispunëndŭ Asociaţiunea de mijloce cu asemenea meniţiune, cererea lui C. Ciunganŭ nu se póte considera.

Nr. 125. Doamna vęd. Reou din Sibiiŭ sę rógă, ca ficele sale Elena şi Aurelia, eleve în clasa III a şcôlei civile, să fie dispensate dela solvirea didactrului pro 1892/3. (Ex. Nr. 290/1892).

— Cererea Dómnei Maria vęd. Reou se încuviintéză.

Nr. 126. Eugeniu Nicola, învăţăcelŭ de maşinăria agricolă în Blajŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 293/1892).

— Petentele sę aviséză la concursulŭ, ce se va escrie la timpulŭ seu din partea acestui comitetŭ.

Nr. 127. Eliseiu Mezei stud. în teolog. în cursulŭ alŭ II-lea şi ajutoratŭ din partea Asociaţiunei, justifică sporiulŭ făcutŭ în studii în sem. II anulŭ scol. 1891/2. (Ex. Nr. 303/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 128. Florentinŭ Corcheşu, elevŭ în şcôla de sculptură din Satulungŭ şi stipendiatŭ alŭ Asociaţiunei, justifică sporulŭ făcutŭ în studii în anulŭ scol. 1891/92. (Ex. Nr. 307/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 129. Magistratulŭ urbanŭ din S. Sebeşu cere a i se trimitte fôia „Transilvania“, provocându-se la împregiurarea, că fostulŭ scaunŭ alŭ S.-Sebeşului a fostŭ membru fundatorŭ alŭ Asociaţiunei. (Ex. Nr. 309/1892).

— Cererea Magistratulŭ orăşenescŭ din S.-Sebeşu se consideră, şi administraţiunea fôei sę îndrumă, a trimitte câte unŭ esemplarŭ la adresa numitulŭ Magistratŭ.

Nr. 130. Dnulŭ Ioanŭ Simionaşiu, asesorŭ la sedria orfanală de comitatŭ şi directorŭ alŭ desp. VIII (Deva), cere unŭ stipendiu

pe s \acute{e} ma nepotului seu Luca Filipașu, stud. de clasa I. reală în Deva, (Ex. Nr. 310/1892).

— Nefiind \acute{u} în vacanță nici unul \acute{u} din stipendiile Asociațiunei, cererea dlui Simionașu nu p \acute{o} te fi considerată.

Nr. 131. Direcțiunea institutului de credit \acute{u} și economi \acute{u} „Albina“ în Sibii \acute{u} prin h \acute{a} rtia dto 8 Octob \acute{r} e a. c. Nr. 21231, ne însciint \acute{e} z \acute{a} , c \acute{a} pe basa decisiunei tribunalului reg. din Sibii \acute{u} Nr. 5030 din 15 Septemb \acute{r} e a. c., prin care acțiunea institutului „Albina“ Nr. 1617 fostă a reposatului canonic \acute{u} gr. cat. din Lugoj \acute{u} Matei \acute{u} Kiss și cedată „Asociațiunii“ prin executorul \acute{u} testamental \acute{u} Ioan \acute{u} Boroșu, ca perdută, s'a amortisat \acute{u} , numita direcțiune a extradat \acute{u} tot \acute{u} sub acel \acute{u} num \acute{e} r \acute{u} altă acțiune pe numele Asociațiunei, care se transpune comitetului dimpreună cu talonul \acute{u} și cu cuponul \acute{u} pro 1892, care va expira la 1 Iulie 1893; aceeași direcțiune ne încunoscint \acute{e} z \acute{a} , c \acute{a} a rescump \acute{e} rat \acute{u} totodată 5 cupon \acute{i} înc \acute{a} în vig \acute{o} re pro 1888—1892, în suma totală de fl. 56, din care s'a \acute{u} detras \acute{u} speșele efective ale avocatului pentru esoperarea amortisărei cu 10 fl. 83 cr. și taxa și timbrul \acute{u} transcrierei cu 2 fl. 32 cr.

În fine numita direcțiune ne încunoscint \acute{e} z \acute{a} , c \acute{a} dl \acute{u} avocat \acute{u} Dr. O. Russu, care a esoperat \acute{u} amortisarea, nu pretinde dela Asociațiune nici un \acute{u} onorar \acute{u} pentru lucrul \acute{u} seu, ci suma detrasă de 10 fl. 83 cr. constitue numai speșele sale efective, anticipate dela sine pentru timbru și taxe de publicațiunii (Ex. Nr. 311/1892).

— Încunoscint \acute{e} rea On. Direcțiunii a institutului „Albina“ se ia spre plăcută sciint \acute{a} , mulțemindu-se Dlu \acute{i} Dr. O. Russu pentru prevenirea, cu care a binevoit \acute{u} a servi intereselor \acute{u} Asociațiunei, și pentru generositatea, ce o a dovedit \acute{u} , renunț \acute{a} nd \acute{u} în favorul \acute{u} Asociațiunei la onorarul \acute{u} , ce- \acute{i} compete pentru lucrul \acute{u} seu.

Nr. 132. Vice-comitele comitatului Turda-Arieș \acute{u} prin h \acute{a} rtia dto 15 Septemb \acute{r} e a. c. Nr. 11092/423 ex. 1890 ne încunoscint \acute{e} z \acute{a} , c \acute{a} dreptul \acute{u} de m \acute{o} ră al \acute{u} Asociațiunei transilvane pe r \acute{i} ul \acute{u} Arieșului mic \acute{u} în comuna Vidra de sus \acute{u} dela Avram \acute{u} Iancu, s'a înprotocolat \acute{u} în regulă. (Ex. Nr. 313/1892).

— Spre sciint \acute{a} .

Nr. 133. Se presentă raportul \acute{u} casarului Asociațiunei, a dlui Gherasim \acute{u} Candrea, despre spoitul \acute{u} și reparaturile întruduse, la însărcinarea primită din partea comitetului, la edificiul \acute{u} școlei Asociațiunei. (Ex. Hr. 316/1892).

— Raportul \acute{u} presentat \acute{u} se transpune spre censurare și colaudarea celor \acute{u} efeptuite unei comisiunii în pers \acute{o} nele dnilor \acute{u} I. St.

Șulutu și L. Simonescu, cari voru avea a raporta la timpulū seu despre starea lucrului.

Sibiiū, d. u. s.

Dr. **Harionū Pușcariū** m. p.
vice-președinte.

Dr. **I. Crișianū** m. p.

Verificarea acestui procesū verbalū se concrede d-lorū:
Ioanū Papiu, I. Russu, Partenie Cosma.

S'a cetitū și verificatū. Sibiiū, în 17 Octobre 1892.

Ioanū Papiu m. p.

I. V. Russu m. p.

P. Cosma m. p.

 DD. autori, cari aū concursū la premiile literare publicate în Nr. 1 alū „Transilvaniei“ din 1891, cu scrierile următoare:

1. Scrierea „Economia noastră după comasare“, cu motto „Gutta cavat lapidem“ etc.

2. Scrierea „Igiena copilului dela nascere până la anulū alū 7-lea alū etății“, cu motto „Arborele ilū plantămū pentru viitorū“.

3. „Versuri și colinde la Crăciunū, Bobotéză și S. Văsiū“.

4. „Hore, doine și balade“.

5. „Varia“.

6. „Povești populare“.

7. „Dicționarulū cuvintelorū străine și rarū folosite în alte părți“.

8. Antologieă de poesiī populare și artistice, cu motto „Arma noastră sē ne fie“.

9. Scrierea istorică cu motto „Mii și miī de ani d'arū trece“, sūntū încunoscinițați, că aceste scrieri le potū rădica din cancelaria Asociațiunei, strada morei Nr. 8, parterū, în stângă dela intrare.

Redacțiunea.

Erori. În articolulū „Numele familiare românesci“ din Nrulū 9, aū remasū sminte de tipariū:

pagina	șirulū	reu	bine
284	3	Elsa	erá
„	28	soția	soțiū
„	penultimū	Arabia	Arntia
286	11	tur	Aur
289	31	înmuitoriu	înmăritoriū
290	4	măeroniū	măcroniū
„	5	măeroiū	măcroiū
„	18	porb	probă
291	12	etc.	Ac.